

Všecko v lásce

Heslo roku:

„Všecko nechť se mezi vámi děje v lásce.“

1. Korintským 16,14

Bůh je Láska, nikoli Láska je Bůh

Takto jsme byli vyučováni jako děti. Pokud chcete poznat Lásku, poznávejte Boha. Vyvarujte se toho, že si na místo Boha dosadíte svoji představu o lásce. Bohužel i z kazatelen občas zaznívají úvahy, ze kterých by jeden nabyl dojmu, že jsme se o lásce vzdělali nikoliv z listů Pavla apoštola, nýbrž z písniček Pavla Dobeše¹.

Když se řekne hřích, představíme si něco ošklivého, na první pohled odpudivého a zavrženíhodného. Kéž by to tak bylo! Kdyby na naše svědomí byl spoleh, kdyby nás naše citlivost na Boží vůli vypěstovaná chozením po Hospodinových stezkách vždy spolehlivě upozornila na pokušení jasným pocitem odporu a špatnosti, přiblížilo by se Království Boží. A taky bychom se možná docela dobře obešli bez Písma a jeho výkladu.

Ve skutečnosti mnozí máme zkušenost s hříchem, který krásně voní a žádné ubližování v něm nedokážeme vidět. S takovým se dá docela spokojeně strávit třeba i celý pozemský život. Nepřekvapí, že takový hřích na sobě mívá visačku *LÁSKA*, ta je totiž v křesťanských společenstvích téměř univerzální propustkou. A od našich bratří a sester vyžaduje nadlidskou odvahu nás s ním konfrontovat.

A právě z těchto důvodů se nemůže stát sentiment (laskavost, otevřenost) určujícím měřítkem našeho náhledu na Boží řády a přikázání. Odpovědí na teologickou otázku musí být výklad Bible.

V pojetí sexuality je Bible vcelku přímočará. Manželství se ve starozákonním Izraeli těší zvláštní úctě a ochraně, předmanželský pohlavní styk znamená povinnost uzavřít sňatek. **Veškerá sexualita je pozitivně vymezena výhradně v manželství**, tedy, jak připomíná Ježíš, když zdůrazňuje jeho neporušitelnost, v trvalém Bohem spojeném svazku muže a ženy. Jakékoliv jiné varianty jsou pak shodně odmítány jak Starým, tak Novým zákonem.

„Co kdyby šlo o vaše děti?“

„V tom je totiž láska k Bohu, že zachováváme jeho přikázání; a jeho přikázání nejsou těžká, neboť kdo se narodil z Boha, přemáhá svět. A to vítězství, které přemohlo svět, je naše víra.“

1. Janova 5, 3-4

Je našim křesťanským úkolem nabízet těsnou bránu a úzkou cestu, zapřít se a nést svůj kříž, přinášet sami sebe jako živou, svatou, Bohu milou oběť. Ve stejném duchu usiluji vychovávat i vlastní děti, a od církve očekávám minimálně totéž. Vždyť přece u těch, které máme doopravdy rádi, **upřednostňujeme naději věčného života před uspokojivou časností**.

Pro manželství se někteří z nejrůznějších důvodů nehodí, jiní v něm žijí, nárokovat si ho však nemůže nikdo; naopak kdo se ho vzdá pro království Boží, ten se vydal zvláště úctyhodnou cestou. Pochybuji, že si máme dávat za cíl propagaci naplňování našich přání mimo biblický rámec. V sekulární společnosti jsou takové cíle pochopitelné; církev musí mít ambice vyšší. Jak říká lapidárně C. S. Lewis: „Pokud chcete náboženství, které je pohodlné, rozhodně nedoporučuji křesťanství. Pro potěšení je lepší láhev portského.“²

¹ Předně Pavel Dobeš: Něco o lásce (snadno dohledatelné na internetu)

² C.S.Lewis: God in the Dock, Answers to Questions on Christianity

Rozmanitá krajina

A zatím potkáváme spoustu lidí, kteří z nejrůznějších důvodů nežijí v manželství, ale o nějaké intimní soužití velmi stojí. V první řadě je tu početná množina těch, kdo zkrátka nikdy neměli to štěstí najít svůj manželský protějšek a morální či teologické přesvědčení jim jinou variantu vztahu neumožňuje, žijí tudíž (alespoň zatím) v celibátu. Jiní zase nahlédli, že na manželství osobnostně či z jiných důvodů prostě nemají.

A pak těch, kdo nějaký nemanželský vztah praktikují, je opravdu hodně. Je tu celá přehlídka takových vztahů: někdo přijal paradigma „vyzkoušení“ mnoha partnerů před vstupem do trvalého svazku, jiný žije v dlouhotrvajícím vztahu nesezdán kvůli odporu k formálnímu závazku, další neakceptuje nárok sexuální výlučnosti, ještě jiní našli svoji vztahově-sexuální identitu ve vícečetném uskupení... dalo by se ve výčtu pokračovat (dalšími podskupinami hodnými úvahy jsou například rozvedení nebo cizoložníci). Mnozí pevně deklarují, že jinou než tu „svoji“ možnost pro sebe nevidí a že úzkoprsá definice manželství je pro ně nemyslitelná, nebo rovnou že je zjevným přežitkem. V mnoha případech budou přesvědčivě prezentovat funkční a (jinak) ctnostné životy, mnohdy i s nepopíratelnými úspěchy v péči o děti. **O každém takovém vztahu lze sebevědomě a bez ironie říci, že je založen na lásce**, a že vykazuje značnou podobnost manželství, neboť má všechny jeho rysy až na... výlučnost, dvojpohlavnost, trvalost, párovost, ... dosadte dle situace.

Zaostřeno na homosexuály

„Lidská přirozenost je jako opilý sedlák. Vysadíte ho do sedla na jedné straně, a on přepadne na druhou.“³

Až posud jsem neměl důvod se v textu nějak speciálně zabírat homosexualitou a stejnopohlavními svazky. Čím jsou tedy lidé s homosexualitou speciální? Především historicky byli, a někde bohužel stále ještě jsou, odsuzováni a ostrakizováni, někdy do té míry, že jim jsou upírána lidská práva. To je nepřijatelné a kdekoliv se takového jednání účastnila církev, ať už pasivně zavíráním očí nebo aktivně nějakou formou inkvizice, musí ho vyznat jako hřích. Dnešní přístup k tématu homosexuality v církvi začíná tímto patřičným vyznáním.

Kdoví odkud se vzala představa, že dalším samozřejmým krokem je podporovat naplňování vztahových a sexuálních nároků. A stále zaznívají prohlášení typu „nám nemůžete rozumět, tak nám žehňte“, iluzi principiální nepochopitelnosti tak podporují přímo zástupci této subkultury. Přitom nemožnost z nejrůznějších důvodů užívat vztahu s vytouženou osobou je sice **zkušenost až nesnesitelně intenzivní, ale zároveň hluboce a univerzálně lidská**.⁴

Analogicky spatřuji nezamýšlenou ironii v tom, že si teologická obhajoba žehnání stejnopohlavním párům mnohdy vystačí s vyvracením přímočarých výkladů četných biblických textů o homosexuálním jednání. I kdybychom toto úsilí považovali za úspěšné, **zmírnění negativního vymezení se nedá považovat ani za náznak vymezení pozitivního**. Je to jako tvrdit, že Řím už je prakticky dobyt, protože nějaký slon přežil přechod Alp.

Nakonec se tedy zdá, že důvody pro úzkostlivě přívětivý postoj k homosexuálním svazkům (vedle mnohem početnější opomíjené části populace, která se neshledává kompatibilní s manželstvím) budou spíše kombinací pocitu viny kvůli historickým i současným ústrkům, izolovaného popisování jejich osudů a prožitků jako něčeho zcela bez obdoby, a konečně několik desetiletí trvajícího celospolečenského tlaku, který uvnitř naší církve nabyl podoby „kdo jim nežehná, ten je nenávidí“. **O teologických důvodech si můžeme nechat jen zdát.**

³ Citát připisován Martinu Lutherovi

⁴ Doporučená četba k tématu: esej C.S.Lewise *Nemáme „právo na štěstí“*, vyšlo ve sbírce *Bůh na lavici obžalovaných*

Co na to církev?

Pojďme se bez růžových brýlí podívat, jak na situaci zareagoval synod ČCE. Z pléna vzešel návrh usnesení pro žehnání stejnopohlavním svazkům. Nemálo synodálů, z nichž několik se této problematice věnuje dlouhodobě a jinak zastávají přejné stanovisko, doporučovala hlasování odložit. Teologická zdůvodnění předložena nejsou, chápáním Písma se vymezují spíše hlasy nesouhlasné. Souhlasné hlasy říkají „dlužíme jim to“, „cítím to tak“, „hlas srdce“ a podobně. Synod si uvědomuje, že přijetím způsobí rozdělení církve, ale důsledky se v rozpravě bagatelizují.⁵

Z této nálady vzešlo schválení usnesení natolik kontroverzního, že v dějinách naší církve prakticky nemá obdoby, bez důvodové zprávy, natožpak s teologickým podkladem. Navíc brzy po synodu bylo poukázáno na to, že podle církevního zřízení ČCE nelze usnesení týkající se učení církve a bohoslužebných řádů schválit bez předchozího projednání ve sborech a v seniorátech.

Můžeme tedy očekávat, že usnesení přijaté v rozporu s řády bude alespoň dočasně revokováno a opožděně započatá celocírkevní diskuse poslouží svému účelu.⁶ Chyby se sice stávají, ale v tomto případě jistě není v ničem zájmu budit dojem, že se usnesení podařilo schválit díky podvodu.

Co z usnesení vyplývá

Vzniká **teologické či liturgické novum**, kde je bohoslužebné žehnání spíše než zřetelným biblickým podkladem a stvořitelským záměrem zdůvodněno lidským přesvědčením a toužením. Snaha o nalezení biblického podkladu přináší buď pasáže původně určené oslavě manželství, nebo všeobecné zmínky o mezilidské lásce a přirozené potřebě nebýt sám.⁷

Bez pokusu o vysvětlení zůstává, proč usnesení vyzdvihuje právě stejnopohlavní páry. Spíše než splacení dluhu lásky k bližním jsme svědky **vytvoření neobhajitelné nerovnosti** mezi nemanželskými formami soužití.

Velké úskalí

Člověk, který se na manželství necítí a celibát ho neláká, má už tak těžké rozhodování a nesnadný modlitební zápas při hledání, jakým směrem se vydat. Prezentování alternativy, které pro někoho snadno může být neodolatelnou pozvánkou na širokou cestu, pak bude „**sváděním k hříchu jednoho z těch nepatrných**“ (Matouš 18,6). A co víc, pokud součástí žehnání stejnopohlavnímu svazku je celoživotní závazek, **nejen že se biblicky vymezené varianty opouští, dokonce je součástí úkonu zákaz se ke kterékoliv z nich navrátit!** K přehodnocování preferenční sexuální orientace totiž dochází, a to v obou směrech.

V biblické zvěsti spatřuji velký poklad právě proto, že je světlem na životní pouti nikoliv na základě subjektivních a někdy vrtkavých osobních preferencí, nýbrž na základě věčných Božích řádů.⁸

Žehnáním se nedá nic zkazit

Patříčně liberálním pohledem na koncept žehnání je teology prezentovaný model, kdy umístíme dotyčné osoby do silového pole Božího působení. Je na Pánu Bohu, jak s nimi a s jejich vztahem naloží: připouštíme, že kdyby se takový vztah neslučoval s Boží vůlí, On ho pomůže rozpustit.⁹

⁵ Reportáž zasedání synodu, <https://synod.e-cirkev.cz/zpravy-ze-synodu/2023/online-reportaz/>

⁶ Teologická konference, <https://e-cirkev.cz/konference/>, především závěrečná reflexe

⁷ Teologická konference, <https://e-cirkev.cz/konference/>, koreferát Karel Šimr

⁸ Teologická konference, <https://e-cirkev.cz/konference/>, koreferát Tomáš Pavelka

⁹ Teologická konference, <https://e-cirkev.cz/konference/>, referát Tabita Landová

Tento univerzálně výhodný a neškodný model žehnání je ekvivalentem modliteb za ty, jejichž osud je nám nesrozumitelný a Boží vůli pro jejich život se proto nepokoušíme vytušit. Dá se takto dobře modlit dokonce i za nepřátele.

Pokud tento nový koncept bohoslužebného žehnání zavedeme – můžeme mu říkat třeba „odevzdávání“ –, jsou dveře doširoka otevřené všem formám vztahů: jednoduše proto, že nevytváříme iluzi, že je Bůh ve svém stvořitelském záměru ustanovuje či dokonce sám spojuje tak jako manželství. Jakým všem vztahům by se dalo takto žehnat je jen na naší představivosti, k zamyšlení bych specificky dal žehnání rozvodům: kdo byl někdy zblízka přítomen tragédii rozvodu, ví, jak bolestně dotyční potřebují zažívat Boží přítomnost i podpůrnou síť církevního společenství.

Nabízí se tedy suše deklarovat, že **pod tímto paradigmatickým církev schvaluje žehnání čemukoliv**, a téma žehnání stejnopohlavním párům přestane mít rozdělující náboj.

Víra ve stvořitelský záměr manželství

„Manželství ať mají všichni v úctě a manželé ať jsou si věrni, neboť neřestné a nevěrné bude soudit Bůh.“
Židům 13, 4

A nakonec bychom si mohli přiznat, že snaha vydestilovat z Bible nějaké alternativy manželství je teologickou slepou uličkou. Definitivně přijmout, že **manželství jako celoživotní a věrný svazek muže a ženy otevřený plození dětí je jedinou biblicky i církevní tradicí pozitivně vymezenou formou partnerského vztahu**.

Nedovolujme si ovšem hýčkat nějakou iluzi bezchybných křesťanů a zvládnutých vztahů. Vždyť kdo jsme se v sexuální oblasti neprovinili ani pohledem nebo myšlenkou? Hříšníci jsme všichni a bez ohledu na svůj stav. Každý máme jiné dispozice a někdo má naloženo tolik, že to snad ani nelze unést. „*Stačí, když máš mou milost, vždyť v slabosti se projeví má síla.*“ (2. Korintským 12,9)

Je zjevně nepřijatelné, abychom v církvi z principu odmítali lidi žijící v různých vztahových alternativách.¹⁰ Neodmítáme rozvedené, sexuálně rozvolněné, všelijak vztahově deprivované nebo tápající. Budeme-li ze sboru odkrajovat ty, kdo nevyhovují naší šablonce dokonalého křesťana, zůstane v našem kostele nakonec Pán Ježíš osamocen.

Nicméně toto **napětí mezi biblickým ideálem a žitou realitou je podstatou církevního společenství** a nemělo by nás překvapovat. Snad chápeme, že hned ve dveřích vybafnout na spolubratra „už nehřeš“ nepřinese nic dobrého, zároveň ale není žádnou ctností ani důsledné ignorování selhávání našich bližních. Teď už ovšem vyjmenovávám poněkud banální aspekty křesťanského života.

Na závěr si dovolím připomenout apel bratra Martina T. Zikmunda:

„A nadto by měla církev pečovat o to, aby lidé neztratili důvěru v Bibli. Má-li evangelictví ještě dnes mít nějaký význam, tak právě v tom, že otevírá Písmo jako Boží Slovo, které – i přes všechny kulturní proměny – zůstává pro nás pravidlem života, a tedy v podstatných otázkách srozumitelné a směřodonné. Abychom mohli i dnes – povzbuzeni našimi předky ve víře – nad Zákonem Hospodinovým s rozkoší přemítat dnem i nocí.“¹¹

David Slabý, presbyter sboru ČCE v Praze-Braníku
26. března 2024

¹⁰ Zcela v souladu s dokumentem „Žijeme spolu v jedné církvi“ přijatým v rámci 4. zasedání 35. synodu v roce 2022: <https://synod.e-cirkev.cz/zpravy-ze-synodu/2022/zijeme-spolu-v-jedne-cirkvi/>

¹¹ Teologická konference, <https://e-cirkev.cz/konference/>, koreferát Martin Zikmund, samý závěr